

ماہ رمضان ۱۴۰۳

محسن کدیور

۱۱ اسفند ۱۴۰۳

ماه رمضان در تقویم ایمانی شهر الله یا ماه خدا نام گرفته است. ماه رمضان ماه نزول قرآن است، به شکل دقیق تر ماهی که نخستین آیات قرآن یا کلام الله مجید بر قلب پیامبر (ص) نازل شده است. شَهْرُ رَمَضَانَ الَّذِي أُنْزِلَ فِيهِ الْقُرْآنُ هُدًى لِّلنَّاسِ وَبَيِّنَاتٍ مِّنَ الْهُدَى وَالْفُرْقَانِ (ماه رمضان ماهی که قرآن، برای راهنمایی مردم، و نشانه‌های هدایت، و فرق میان حق و باطل، در آن نازل شده است. بقره ۱۸۵) مبعث رسول خدا در یکی از شبهای قدر رخ داده است. (شب قدر در آینه قرآن و سنت معتبر) شبهای قدر پرفضیلت ترین ایام سال در این ماه مبارک است. از آداب ارزشمند اسلامی تلاوت حداقل یک بار قرآن در این ماه، یعنی روزی یک جزء است. اگر این تلاوت با تدبیر همراه باشد چه بهتر.

تلاوت قرآن مراتبی دارد: تلاوت عوامانه و اکتفا به قرائت الفاظ بدون توجه به معانی، تلاوت خواص یعنی توجه به معانی همراه با تدبیر، و تلاوت سالکان یعنی تلاوت با تدبیر، در جان نشستن معانی، عمل به آیات و ارتقای وجودی همراه با تلاوت: اقراء وارق/وارتق (بخوان و بالا برو). سالک با تلاوت به معراج مؤمنانه می رود.

پیامبر (ص) این ماه را به ضیافت الهی تعبیر کرده است: مهمانی خدا. در این ضیافت، خدا ما را به گرسنگی و تشنگی دعوت کرده است. اندرون از طعام خالی دار / تا در او نور معرفت بینی. قرار است با روزه خود را آماده ملاقات خدا کنیم. لب فروبند از طعام و از شراب / سوی خوان آسمانی کن شتاب.

روزه سه مرتبه دارد: مرتبه عوام و همگانی که پرهیز از خوردن و آشامیدن و دیگر مبطلات ظاهری روزه – مذکور در فقه – از طلوع فجر تا غروب آفتاب است، (برخی احکام روزه). مرتبه خواص که پرهیز از مبطلات باطنی روزه – مذکور در کتب اخلاقی و عرفانی با عنوان «اسرار روزه» – یا اجتناب از گناه و معاصی از قبیل دروغ، تهمت و افترا و بهتان، غیبت، خیانت در امانت، دزدی مادی و معنوی، و تجاوز به حق الناس و حق الله است. مرتبه خواص الخواص یا سالکان که ترک هر آنچه انسان را از یاد خدا باز دارد از حرام و حلال است. هر یک از دو مرتبه روزه خواص و سالکان مراتبی دارد و طیفی را تشکیل می دهد.

هر کسی به اندازه ظرفیت و همت خود روزه می گیرد، یکی به روزه عوامانه اکتفا می کند، بهره اش از این ماه گرسنگی و تشنگی است. یکی به مراتبی از روزه خواص صعود می کند و هر سال پله ای بالاتر می رود، و یکی هم به روزه سالکان تقرب پیدا می کند. ثواب روزه و حج قبول آن کس بُرد / که خاک میکده عشق را زیارت کرد.

کسی که برای چهارده پانزده ساعت گرسنگی و تشنگی عزا می گیرد، هوس تهذیب نفس و خودسازی را از سر به در کند. این قدم اول است. چنین کسی باید خود را بیشتر تربیت کند. طبیعت روزه سختی کشیدن برای پاکیزه شدن جان است. اگر کسی بیمار است و به تجویز پزشک - یا حتی به تشخیص خودش - روزه گرفتن برایش مضر است، خدا او را موظف به روزه نکرده است و او مجاز به روزه گرفتن نیست. اما امکان روزه مراتب دیگر از او سلب نشده است، اگر همت داشته باشد.

روزه اختصاصی به دوران پیامبر یا سرزمین حجاز ندارد. مرتبه همگانی روزه در تمام ماه رمضان از لوازم عملی اسلام برای افراد فاقد عذر شرعی است. اینکه کسانی به هر دلیلی در اطراف ما روزه نمی گیرند یا آمار کسانی که روزه نمی گیرند و متاسفانه به روزه خواری تظاهر می کنند مثلاً بالا رفته است، مجوز این نیست که از این عبادت مترقی سرباز زنیم. روزه از اسباب ترقی به سوی خداوند است، در هر سه مرتبه، اگر دیده بصیرت داشته باشیم.

ماه رمضان ماه مناجات و دعاست. نه فقط ماه سخن گفتن خدا با انسان، بلکه ماه سخن گفتن مؤمن با خداوند. (مسئله دعا: بحثی در کارکرد دعا و معنای مستجاب شدن آن) ماه رمضان بهار مناجات است، روز، شب، سحر، و زمان افطار. امکان استجاب دعا در این ماه بیشتر است. خدا را با ادعیه قرآنی و دعاهایی همانند دعای کمیل، مناجات شعبانیه، دعای ابوحمزه، دعای عرفه بخوانیم. (تأملی در ادعیه مشهور ماه رمضان) خدا را با هر زبانی، با هر مضمونی می توان خواند، مهم اخلاص در طلب و دل شکسته است. (مناجات سالکان) ماه رمضان ماه رحمت و مغفرت، ماه تهجد و شب زنده داری، ماه توبه و انابه به درگاه خداوند است.

قرار است گرسنگی و تشنگی را حس کنیم و تحمل کنیم، نه اینکه بین مغرب تا سحر آنقدر بخوریم و بنوشیم که گرسنگی و تشنگی را نچشیم! در ماه رمضان قرار است اولاً بیشتر به یاد آخرت بیفتیم و گرسنگی و تشنگی زمینه گستر چنین یادآوری است. آنکه به یاد آخرت است بر گفتار و رفتار و پندار خود بیشتر مواظبت می کند و فراموش نمی کند که در این سفر سخت زاد و توشه ای جز ایمان و عمل صالح به دردش نمی خورد. ثانیاً به یاد مستمندان، فقرا، مساکین و ایتام می افتد و آن وعده از غذا را که نخورده است به آنها که نیازمندند می دهد. ماه رمضان ماه انفاق فی سبیل الله است. همیشه باید در راه خدا انفاق کرد، ماه رمضان بیشتر.

در سنت ارزنده ایرانی حوالی عید نوروز خانه را گردگیری می کنیم و مہیای حلول سال نو و بهار طبیعت می شویم. در سنت ایمانی بهار عبادت ماه رمضان است. به استقبال آن می رویم و قلبمان را غبارزدایی می کنیم و جانمان را آماده حضور در ضیافت سالانه خداوند می کنیم. جامه ایمان و عمل صالحمان را تجدید می کنیم و امید آن داریم که امسال به ملاقات جان جانان در همین دنیا نایل شویم و خداوند نظر لطفی به ما کند. امسال قرآن سعدین است، تلاقی نوروز و ایام قدر.

ماه رمضان ماه به زنجیر کشدن نفس اماره و چهار قفله کردن زنجیر آن است. همه مشکلات بشری از رها بودن این نفس شرور است. ماه رمضان بهترین فرصت برای آدم شدن است. حداقل کوشش کردن برای آدم شدن یا قدمی

به آدم شدن نزدیک‌تر شدن. ماه رمضان ماه پیدا کردن خودمان است، ما که خود را گم کرده ایم و در نتیجه خدا را از یاد برده ایم. ماه رمضان ماه آشتی با خداوند و گفت‌وگوی عاشقانه با اوست.

شنبه ۱۱ اسفند ۱۴۰۳ (۱ مارس ۲۰۲۵) اول ماه مبارک رمضان ۱۴۴۶ است.
رمضان مبارک!

kadivar.com
<https://kadivar.com/21626/>
kadivar.mohsen59@gmail.com

تمام حقوق محفوظ است.
 نقل مطلب به هر صورت تنها با ذکر منبع مجاز است.